ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΊΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 14ης Οκτωβρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Γεωργία – Κοινή γεωργική πολιτική – Καθεστώτα άμεσης στήριξης – Κοινοί κανόνες – Καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως – Κανονισμός (ΕΚ) 1120/2009 – Άρθρο 2, στοιχείο γ΄ – Έννοια "μόνιμου βοσκότοπου" – Εναλλαγή καλλιεργειών (αμειψισπορά) – Φυσικές και περιοδικές πλημμύρες λιβαδιών και βοσκοτόπων που βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας της φύσης»

Στην υπόθεση C-373/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie (διοικητικό πρωτοδικείο περιφέρειας Szczecin, Πολωνία) με απόφαση της 18ης Ιουνίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Αυγούστου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

A.M.

κατά

Dyrektor Z. Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους I. Ziemele (εισηγήτρια), πρόεδρο του έκτου τμήματος, προεδρεύουσα του εβδόμου τμήματος, P. G. Xuereb και A. Kumin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο A.M.,

– ο Dyrektor Z. Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacjai i Modernizacji Rolnictwa, εκπροσωπούμενος από την J. Goc-Celuch, radca prawny,

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. Kaduczak και A. Sauka,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού (ΕΚ) 1120/2009 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2009, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον τίτλο ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς (ΕΕ 2009, L 316, σ. 1).

2 Η εν λόγω αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του A.M., γεωργού, και του Dyrektor Z. Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacjai i Modernizacji Rolnictwa (διευθυντή του περιφερειακού τμήματος της υπηρεσίας για την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, Πολωνία), σχετικά με την απόφαση του τελευταίου να μη χορηγήσει στον A.M. ορισμένες γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις και να ζητηθεί από τον εν λόγω γεωργό η επιστροφή των σχετικών ποσών που του είχαν ήδη καταβληθεί, λόγω του ότι αυτός προέβη σε εναλλαγή καλλιεργειών (αμειψισπορά) κατόπιν της πλημμύρας ή της κατακλύσεως εκτάσεων που είχαν χαρακτηριστεί ως «μόνιμοι βοσκότοποι» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1120/2009.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1698/2005

3 Το άρθρο 50α του κανονισμού (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) (ΕΕ 2005, L 277, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 74/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 30, σ. 100) (στο εξής: κανονισμός 1698/2005), το οποίο φέρει τον τίτλο «Κύριες απαιτήσεις», προέβλεπε στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ο δικαιούχος που λαμβάνει πληρωμές δυνάμει του άρθρου 36, παράγραφος α), στοιχείο (i) έως (v), και του άρθρου 36, παράγραφος β), στοιχεία (i), (iv) και (v) τηρεί, σε ολόκληρη την εκμετάλλευση, τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης και τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, όπως προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6 και στα Παραρτήματα ΙΙ και ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 [του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 247/2006, (ΕΚ) αριθ. 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 (ΕΕ 2009, L 30, σ. 16)].»

4 Ο κανονισμός 1698/2005 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347, σ. 487).

Ο κανονισμός 73/2009

5 Η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 73/2009 αναφέρει τα εξής:

«Στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 [του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2019/93, (ΕΚ) αριθ. 1452/2001, (ΕΚ) αριθ. 1453/2001, (ΕΚ) αριθ. 1454/2001, (ΕΚ) αριθ. 1868/94, (ΕΚ) αριθ. 1251/1999, (ΕΚ) αριθ. 1254/1999, (ΕΚ) αριθ. 1673/2000, (ΕΟΚ) αριθ. 2358/71 και (ΕΚ) αριθ. 2529/2001 (ΕΕ 2003, l 270, σ. 1)], αναγνωρίστηκε η θετική επίδραση των μόνιμων βοσκότοπων στο περιβάλλον. Τα μέτρα του κανονισμού για την ενθάρρυνση της διατήρησης των υφιστάμενων μόνιμων βοσκοτόπων ώστε να αποφευχθεί η μαζική τους μετατροπή σε αρόσιμες εκτάσεις θα πρέπει να διατηρηθούν.»

6 Τα άρθρα 4 έως 6 του κανονισμού 73/2009 περιλαμβάνονταν στο κεφάλαιο 1, το οποίο επιγραφόταν «Πολλαπλή συμμόρφωση», του τίτλου ΙΙ του κανονισμού αυτού, ο οποίος επιγραφόταν «Γενικές διατάξεις» και αφορούσε τις απαιτήσεις που όφειλε να τηρεί κάθε γεωργός που λάμβανε άμεσες ενισχύσεις.

7 Το παράρτημα ΙΙ του κανονισμού 73/2009, με τίτλο «Κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης που αναφέρονται στα άρθρα 4 και 5», μνημόνευε, μεταξύ άλλων, την οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ 1992, L 206, σ. 7).

8 Το παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση που αναφέρεται στο άρθρο 6», προέβλεπε, μεταξύ άλλων, όσον αφορά το ελάχιστο επίπεδο συντηρήσεως, την ανάγκη διατηρήσεως των χαρακτηριστικών του τοπίου, συμπεριλαμβανομένων, αναλόγως της περιπτώσεως, των φυτικών φρακτών, λιμνών, τάφρων, σειρών δένδρων, ομαδικών ή μεμονωμένων, και του περιθωρίου αγροτεμαχίων.

9 Ο κανονισμός 73/2009 καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΕΕ 2013, L 347, σ. 608).

Ο κανονισμός 1120/2009

10 Το άρθρο 2 του κανονισμού 1120/2009, με τίτλο «Ορισμοί», προέβλεπε τα εξής:

«Για τους σκοπούς του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού [73/2009] και του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

[…]

γ) "Μόνιμος βοσκότοπος": η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά για πενταετές ή μεγαλύτερο διάστημα, εξαιρουμένων των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας […]· για τον σκοπό αυτό, ως "αγρωστώδη ή άλλα ποώδη κτηνοτροφικά φυτά" νοούνται όλα τα ποώδη φυτά που παραδοσιακά απαντούν στους φυσικούς βοσκότοπους ή συνήθως περιλαμβάνονται στα μείγματα σπόρων προς σπορά βοσκοτόπων ή λιβαδιών στο κράτος μέλος (είτε χρησιμοποιούνται για τη βοσκή ζώων είτε όχι). Τα κράτη μέλη μπορούν να συμπεριλάβουν τις αροτραίες καλλιέργειες που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι·

[…]»

11 Ο κανονισμός 1120/2009 καταργήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 639/2014 της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2014, για τη συμπλήρωση του κανονισμού 1307/2013 και για την τροποποίηση του παραρτήματος Χ του εν λόγω κανονισμού (ΕΕ 2014, L 181, σ. 1).

Το πολωνικό δίκαιο

12 Το άρθρο 5 του Ustawa o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (νόμου περί στηρίξεως της αγροτικής αναπτύξεως μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αγροτικής Αναπτύξεως στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Αναπτύξεως για τα έτη 2007-2013), της 7ης Μαρτίου 2007, προβλέπει τα εξής:

«1. Το πρόγραμμα εφαρμόζεται στην πολωνική επικράτεια και περιλαμβάνει τα ακόλουθα μέτρα:

[…]

14) γεωργοπεριβαλλοντικό πρόγραμμα·

[…]».

13 Το άρθρο 18a του νόμου αυτού προβλέπει τα εξής:

«Όταν η χορήγηση της ενισχύσεως υπόκειται στους κανόνες και τα κριτήρια πολλαπλής συμμορφώσεως που μνημονεύονται στον κανονισμό [73/2009] […], και στις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που θεσπίζονται κατ' εφαρμογήν του κανονισμού αυτού, ως "κανόνες και κριτήρια" νοούνται οι κανόνες και τα κριτήρια που ορίζονται στις διατάξεις σχετικά με τις πληρωμές στο πλαίσιο των καθεστώτων άμεσης στηρίξεως.»

14 Το άρθρο 1 της Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (κανονιστικής πράξεως του υπουργού Γεωργίας και Αγροτικής Αναπτύξεως σχετικά με τη θέσπιση των λεπτομερών διατάξεων και των διαδικασιών για τη χορήγηση χρηματοοικονομικής

ενισχύσεως στο πλαίσιο του μέτρου «Γεωργοπεριβαλλοντικό πρόγραμμα» του προγράμματος αγροτικής αναπτύξεως για την περίοδο 2007-2013), της 13ης Μαρτίου 2013 (στο εξής: γεωργοπεριβαλλοντική κανονιστική πράξη), προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα κανονιστική πράξη καθορίζει τις λεπτομέρειες και τις διαδικασίες χορηγήσεως, καταβολής και επιστροφής της χρηματοοικονομικής ενισχύσεως (στο εξής: γεωργοπεριβαλλοντική ενίσχυση), η οποία χορηγείται στο πλαίσιο του μέτρου "γεωργοπεριβαλλοντικό πρόγραμμα" του προγράμματος αγροτικής αναπτύξεως για την περίοδο 2007-2013 (στο εξής: πρόγραμμα), και ιδίως:

[…]

5) τον τρόπο εκτιμήσεως της σοβαρότητας των περιπτώσεων μη συμμορφώσεως που μνημονεύονται στο άρθρο 54, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΚ) 1122/2009 [της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση, τη διαφοροποίηση και το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, στο πλαίσιο των καθεστώτων άμεσης στήριξης για τους γεωργούς που προβλέπονται στον εν λόγω κανονισμό, καθώς και λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση στο πλαίσιο του καθεστώτος στήριξης που προβλέπεται για τον αμπελοοινικό τομέα (ΕΕ 2009, L 316, σ. 65)], […], όσον αφορά τη μη τήρηση των ελάχιστων απαιτήσεων σχετικά με τη χρήση λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων·

6) το ποσοστό μειώσεως της καταβολής γεωργοπεριβαλλοντικής ενισχύσεως σε συνάρτηση με την εκτίμηση της εκτάσεως της διαπιστωθείσας μη συμμορφώσεως, καθώς και τις περιπτώσεις μη συμμορφώσεως που θεωρούνται ήσσονος σημασίας, κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 2, του κανονισμού [73/2009]·

[…]».

15 Το άρθρο 2 της εν λόγω κανονιστικής πράξεως προβλέπει τα εξής:

«1. Γεωργοπεριβαλλοντική ενίσχυση χορηγείται σε γεωργό, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο α', του κανονισμού 73/2009 (στο εξής: γεωργός), εφόσον:

[…]

3) υλοποιεί δέσμευση πενταετούς διάρκειας για το γεωργοπεριβάλλον, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 39 του κανονισμού [1698/2005] (στο εξής: γεωργοπεριβαλλοντική δέσμευση) και η οποία περιλαμβάνει απαιτήσεις πέραν των βασικών απαιτήσεων, στο πλαίσιο ειδικών πακέτων και παραλλαγών τους, σύμφωνα με το σχέδιο γεωργοπεριβαλλοντικής δραστηριότητας·

[…]».

16 Το άρθρο 4 της εν λόγω κανονιστικής πράξεως προβλέπει τα εξής:

«1. Η γεωργοπεριβαλλοντική δέσμευση υλοποιείται στο πλαίσιο μίας ή περισσοτέρων από τις ακόλουθες δέσμες:

[…]

2) Δέσμη 2. Βιολογική γεωργία·

3) Δέσμη 3. Εκτεταμένοι μόνιμοι βοσκότοποι·

[…]

2. Γεωργός ο οποίος υλοποιεί γεωργοπεριβαλλοντική δέσμευση:

1) διατηρεί στη γεωργική εκμετάλλευση τους μόνιμους βοσκότοπους –κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού [1120/2009] (στο εξής: μόνιμοι βοσκότοποι)– που υφίστανται εντός της εν λόγω εκμεταλλεύσεως και προσδιορίζονται στο γεωργοπεριβαλλοντικό σχέδιο, καθώς και τα στοιχεία του γεωργικού τοπίου που δεν χρησιμοποιούνται για γεωργικούς σκοπούς και αποτελούν καταφύγια για την άγρια πανίδα, τα οποία υφίστανται εντός της εν λόγω εκμεταλλεύσεως και προσδιορίζονται στο εν λόγω σχέδιο·

[…]».

17 Το άρθρο 38, παράγραφος 6, της ίδιας κανονιστικής πράξεως προβλέπει τα εξής:

«Αν ο γεωργός δεν έχει διατηρήσει μόνιμο βοσκότοπο ή στοιχείο του γεωργικού τοπίου που δεν χρησιμοποιείται για γεωργικούς σκοπούς το οποίο υφίσταται στην εκμετάλλευση και προσδιορίζεται στο σχέδιο γεωργοπεριβαλλοντικής δραστηριότητας, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, σημείο 1, η γεωργοπεριβαλλοντική ενίσχυση καταβάλλεται στον γεωργό αυτό μειωμένη κατά 20 % κατά το έτος κατά το οποίο διαπιστώθηκε η παράλειψη αυτή.»

18 Το παράρτημα 3 της γεωργοπεριβαλλοντικής κανονιστικής πράξεως, με τίτλο «Ελάχιστες απαιτήσεις σχετικά με τις επιμέρους δέσμες και τις παραλλαγές τους», περιλαμβάνει τις ακόλουθες διευκρινίσεις:

«[…]

II. Δέσμη 2. Βιολογική γεωργία.

[…]

2) σε περίπτωση ταυτόχρονης υλοποιήσεως στις ίδιες γεωργικές εκτάσεις:

Δέσμη 3. Εκτεταμένοι μόνιμοι βοσκότοποι – χορτοκοπή εντός ενδεδειγμένης προθεσμίας που καθορίζεται στο μέρος III.

[…]

III. Δέσμη 3. Εκτεταμένοι μόνιμοι βοσκότοποι.

[…]

2. Πρόσθετες απαιτήσεις για τη δέσμη σε περίπτωση χορτοκοπής μόνιμου βοσκότοπου:

[…]».

19 Η Rozporządzenie nr 14/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego w sprawie Ińskiego Parku Krajobrazowego (κανονιστική πράξη 14/2005 του περιφερειάρχη δυτικής Πομερανίας σχετικά με το φυσικό πάρκο του Ińsko), της 27ης Ιουλίου 2005, προβλέπει στο άρθρο 3, παράγραφος 1, τα εξής:

«Επιβάλλονται οι ακόλουθες απαγορεύσεις σχετικά με το πάρκο:

[…]

8) η κάλυψη, η επίχωση και η μετατροπή των υδατικών συστημάτων και των υγροτόπων·

[…]».

20 Η Rozporządzenie nr 36/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego w sprawie planu ochrony Ińskiego Parku Krajobrazowego (κανονιστική πράξη 36/2005 του περιφερειάρχη δυτικής Πομερανίας σχετικά με το πρόγραμμα προστασίας του φυσικού πάρκου του Ińsko), της 10ης Νοεμβρίου 2005, προβλέπει στο άρθρο 2, παράγραφος 1, τα εξής:

«Η προστασία του πάρκου αποσκοπεί στη διατήρηση, διάδοση και προώθηση των φυσικών, ιστορικών και πολιτιστικών πλεονεκτημάτων του, καθώς και των φυσικών χαρακτηριστικών του υπό συνθήκες αειφόρου ανάπτυξης, και ιδίως:

[…]

3) στη διατήρηση των πληθυσμών σπάνιων και προστατευόμενων ειδών μανιταριών, φυτών και ζώων και των οικοτόπων τους, ιδίως δε των άγριων πτηνών και των οικοτόπων τους εντός της ζώνης ειδικής προστασίας των πτηνών Natura 2000 Ostoja Ińska PLB 320008·

[…]

2. Οι στόχοι που τίθενται στην παράγραφο 1 επιτυγχάνονται μέσω:

1) της διατηρήσεως και, όσον αφορά τα καταστραφέντα ή υποβαθμισμένα φυσικά στοιχεία, της αποκαταστάσεως:

[…]
c) των δασοσυστάδων που ευρίσκονται εντός των αγρών, παραπλεύρως του δρόμου και παροχθίως, καθώς και των μικρών λιμνών που βρίσκονται εντός των αγρών ή των δασών,

[…]».

21 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω κανονιστικής πράξεως προβλέπει τα εξής:

«Για την επίτευξη των στόχων προστασίας του πάρκου, καθορίζονται οι ακόλουθες φυσικές συνθήκες:

[…]

4) η ζώνη του πάρκου διασχίζεται από τη γραμμή κατανομής των υδάτων μεταξύ της λεκάνης απορροής του ποταμού Rega και της λεκάνης απορροής του ποταμού Ina, το δε σύνολο σχεδόν της περιοχής του πάρκου βρίσκεται στη λεκάνη απορροής του ποταμού Ina·

[…]

6) το πάρκο φιλοξενεί τους φυσικούς οικοτόπους που απαριθμούνται σε δεκατέσσερις κατηγορίες του παραρτήματος I της οδηγίας [92/43]·

[…]».

22 Το άρθρο 4 της εν λόγω κανονιστικής πράξεως προβλέπει τα εξής:

«Στον ακόλουθο πίνακα απαριθμούνται και προσδιορίζονται τα μέσα για την εξάλειψη ή τη μείωση των ενδεχόμενων, εσωτερικών και εξωτερικών απειλών, καθώς και των αποτελεσμάτων τους:

[…]

«Μέσα για την εξάλειψη ή τη μείωση των απειλών και των αποτελεσμάτων τους»:

[…]

13 – Υλοποίηση γεωργοπεριβαλλοντικών προγραμμάτων και εφαρμογή του κώδικα ορθών γεωργικών πρακτικών […] Προστασία δασικών εκτάσεων που βρίσκονται εντός αγρών, μικρών λιμνών και λοιπών ακαλλιέργητων εκτάσεων. Δημιουργία ή επέκταση ζωνών προστασίας στα γειτνιάζοντα εδάφη:

υδατικά συστήματα ελάχιστου πλάτους 20 μέτρων

[…]

21 – Αποκλεισμός νέων εγκαταστάσεων προστασίας από πλημμύρες που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για αποστράγγιση. Βελτίωση της κατακρατήσεως των υδάτων με την επιβράδυνση της ροής τους μέσω ορίων περιορισμού της ροής των υδάτων, εγκατάλειψη της συντηρήσεως τάφρων αποστράγγισης, […] αποκλεισμός της ροής των υδάτων που διευκολύνεται από συστήματα αποστραγγίσεως στις ακαλλιέργητες εκτάσεις που βρίσκονται εντός αγρών (μικρές λίμνες, λιβάδια και υγρότοποι).»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

23 Το 2009 ο γεωργός Α.Μ. άρχισε να υλοποιεί πενταετή γεωργοπεριβαλλοντική δέσμευση για την περίοδο 2009-2013 στο πλαίσιο των δεσμών 2 (βιολογική γεωργία) και 3 (εκτεταμένοι μόνιμοι βοσκότοποι) του παραρτήματος 2 της γεωργοπεριβαλλοντικής κανονιστικής πράξεως. Στο πλαίσιο αυτό, έλαβε κατά την περίοδο 2009-2011 ενισχύσεις για τις δηλωθείσες εκτάσεις.

24 Το 2012, κατόπιν αιτήματος του Α.Μ., ο οποίος είχε μειώσει εμπροθέσμως τη δηλωθείσα έκταση για την καταβολή ενισχύσεως, λόγω πλημμυρών και σημαντικών μακροχρόνιων κατακλύσεων της ζώνης αυτής που εμπόδισαν τη χορτοκοπή των λιβαδιών και των βοσκοτόπων, η πρωτοβάθμια διοικητική αρχή τού κατέβαλε μειωμένη ενίσχυση.

25 Το 2013, έτος αναφοράς στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, ο Α.Μ. υπέβαλε αίτηση χορηγήσεως γεωργοπεριβαλλοντικής ενισχύσεως δηλώνοντας, για τις προαναφερθείσες δέσμες, εκτάσεις ίδιες με εκείνες που είχαν δηλωθεί κατά την περίοδο 2009-2011, υποστηρίζοντας ότι η μείωση της δηλωθείσας το 2012 εκτάσεως δεν μπορούσε να ασκήσει επιρροή στη δηλωθείσα το 2013 έκταση, δεδομένου, αφενός, ότι δεν ήταν υπεύθυνος για τις επίμαχες πλημμύρες και κατακλύσεις και, αφετέρου, ότι είχε προβεί σε χορτοκοπή στα λιβάδια και τους βοσκότοπους σε ημερομηνία μεταγενέστερη της προβλεπόμενης. Συγκεκριμένα, η χορτοκοπή πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2012, γεγονός που, κατά τον Α.Μ., επιβεβαιώθηκε κατόπιν ελέγχου που διενήργησε η πρωτοβάθμια διοικητική αρχή στις 15 Οκτωβρίου 2012.

26 Εντούτοις, η πρωτοβάθμια διοικητική αρχή έκρινε, με την έκτη απόφαση επί των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, ότι, όσον αφορά την έκταση που είχε υποστεί πλημμύρες και κατακλύσεις, είχε διακοπεί η συνεχής χρήση των εκτάσεων ως μονίμων βοσκοτόπων και ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι ήταν δυνατή η επαναχρησιμοποίησή τους στη γεωργική παραγωγή σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, οι εκτάσεις αυτές δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως μόνιμοι βοσκότοποι, δεδομένου ότι ο Α.Μ. είχε προβεί σε εναλλαγή καλλιεργειών κατόπιν των πλημμυρών ή της κατακλύσεως των εκτάσεων που είχαν χαρακτηριστεί ως μόνιμοι βοσκότοποι.

27 Κατόπιν διοικητικών προσφυγών ενώπιον της δευτεροβάθμιας διοικητικής αρχής οι οποίες απορρίφθηκαν, ο Α.Μ. άσκησε προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ήτοι του Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie (διοικητικού δικαστηρίου περιφέρειας Szczecin, Πολωνία), προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, παράβαση του άρθρου 2, στοιχείο γ΄, του κανονισμού 1120/2009.

28 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι αντιμετωπίζει ερμηνευτικές δυσχέρειες ως προς το ζήτημα αν οι μόνιμοι βοσκότοποι χάνουν τα χαρακτηριστικά τους και τον σκοπό τους σε περίπτωση εναλλαγής καλλιεργειών, όπως προκύπτει από την ερμηνεία των εθνικών αρχών, ήτοι όταν υφίστανται πλημμύρες ή κατακλύσεις.

29 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie (διοικητικό δικαστήριο περιφέρειας Szczecin) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Είναι ορθή η ερμηνεία από τις εθνικές αρχές του ορισμού του “μόνιμου βοσκότοπου” στο άρθρο 2, στοιχείο γ΄, του κανονισμού [1120/2009], κατά την οποία η περιοδική οφειλόμενη σε φυσικά αίτια πλημμύρα και κατάκλυση από ύδατα λιβαδιών και βοσκοτόπων σε ζώνη ειδικής προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος (περιοχή Natura 2000, φυσικό πάρκο Ińsko) έχει ως

αποτέλεσμα την υπαγωγή των εκτάσεων αυτών στη λεγόμενη “εναλλαγή καλλιεργειών” και διακόπτει την πενταετή (ή μεγαλύτερη) περίοδο της μη “εναλλαγής καλλιεργειών”, γεγονός που αποτελεί, κατά συνέπεια, τη βάση για τη μη χορήγηση στον γεωργό της γεωργοπεριβαλλοντικής ενίσχυσης ή για την περικοπή της, καθώς και για άλλες οικονομικές συνέπειες που σχετίζονται με τη διακοπή της πενταετούς περιόδου υλοποίησης του γεωργοπεριβαλλοντικού προγράμματος;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

30 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν κατ’ ορθή ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1120/2009 αποκλείονται από την έννοια του «μόνιμου βοσκότοπου» τα λιβάδια ή οι βοσκότοποι που βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας και εκτίθενται σε φυσικές και περιοδικές πλημμύρες ή κατακλύσεις, λόγω του ότι τέτοιες πλημμύρες ή κατακλύσεις προκαλούν «εναλλαγή καλλιεργειών» στις οικείες εκτάσεις, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.

31 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1120/2009, ως «μόνιμος βοσκότοπος» ορίζεται «η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά για πενταετές ή μεγαλύτερο διάστημα, εξαιρουμένων των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας».

32 Όπως προκύπτει από το γράμμα του ως άνω ορισμού, πρέπει να συντρέχουν δύο προϋποθέσεις ώστε να μπορεί μια έκταση να εμπίπτει στην έννοια του «μόνιμου βοσκότοπου» κατά τη διάταξη αυτή: αφενός, πρέπει η επίμαχη έκταση να χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη ποωδών κτηνοτροφικών φυτών· αφετέρου, η εν λόγω έκταση πρέπει να μην έχει περιληφθεί σε εναλλαγή καλλιεργειών (αμειψισπορά) για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών.

33 Εν προκειμένω, όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, δεν αμφισβητείται ότι οι οικείες εκτάσεις χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ποωδών κτηνοτροφικών φυτών και ότι, ως εκ τούτου, πληρούται η εν λόγω προϋπόθεση.

34 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν δύναται να θεωρηθεί ότι μια εναλλαγή καλλιεργειών οφείλεται σε πλημμύρες ή φυσικές και περιοδικές κατακλύσεις λιβαδιών και βοσκοτόπων που βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας. Πράγματι, αν κριθεί ότι συμβαίνει κάτι τέτοιο, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα λιβάδια και οι βοσκότοποι που βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας αποκλείονται από την έννοια του «μόνιμου βοσκότοπου» του άρθρου 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1120/2009.

35 Επισημαίνεται ότι η έννοια της «αμειψισποράς» δεν ορίζεται ούτε στον κανονισμό 1120/2009, ο οποίος καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως που προβλέπεται στον τίτλο ΙΙΙ του κανονισμού 73/2009, ούτε στον τελευταίο αυτόν κανονισμό.

36 Κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο το γράμμα της κατά τη συνήθη έννοιά του αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (πρβλ. αποφάσεις της 24ης Ιουνίου 2010, Pontini κ.λπ., C-375/08, EU:C:2010:365, σκέψη 58, και της 29ης Ιουλίου 2019, Pelham κ.λπ., C-476/17, EU:C:2019:624, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

37 Πρώτον, όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, επισημαίνεται ότι η «αμειψισπορά», κατά τη συνήθη έννοιά της, υποδηλώνει μια γεωργική πρακτική στο πλαίσιο της οποίας γίνεται εναλλαγή καλλιεργειών στο ίδιο αγροτεμάχιο κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου προκειμένου να διατηρηθεί η γονιμότητα του εδάφους και να μειωθούν οι επιπτώσεις που προκαλούνται από τους επιβλαβείς οργανισμούς.

38 Ωστόσο, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι πλημμύρες ή οι φυσικές κατακλύσεις λιβαδιών και βοσκοτόπων, κατά μείζονα λόγο όταν είναι περιορισμένης διάρκειας, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, δύνανται να θεωρηθούν ως τέτοια «γεωργική πρακτική», δεδομένου ότι είναι ανεξάρτητες από τη βούληση του γεωργού και συνιστούν αποτέλεσμα φυσικών και περιοδικών φαινομένων, τα οποία συχνά είναι αδύνατον να προβλεφθούν. Επιπροσθέτως, τέτοιου είδους φαινόμενα δεν συνεπάγονται εναλλαγή διαφορετικών «καλλιεργειών» στο ίδιο αγροτεμάχιο, δεδομένου ότι η «καλλιέργεια» συνεπάγεται, κατά τη συνήθη έννοιά της, την καλλιέργεια της γης με σκοπό την ανάπτυξη φυτών.

39 Το Δικαστήριο έχει εξάλλου κρίνει συναφώς, με την απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2014, Grund (C-47/13, EU:C:2014:2248, σκέψη 33), ότι «αμειψισπορά», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, υπάρχει μόνο σε περίπτωση καλλιέργειας φυτού που δεν είναι ποώδες κτηνοτροφικό φυτό.

40 Όπως υπενθύμισε το Δικαστήριο επίσης στην ίδια απόφαση, κρίσιμο στοιχείο για να χαρακτηρισθεί η έκταση ως «μόνιμος βοσκότοπος» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009 είναι η πραγματική χρήση της επίμαχης εκτάσεως. Αντιθέτως, δεν ασκούν επιρροή για τον χαρακτηρισμό αυτόν ούτε η μεταβολή της ποικιλίας του αγρωστώδους φυτού ούτε η διαδικασία που χρησιμοποιείται, όπως η άροση ή επισπορά μετά από απόξεση, αλλά ούτε και η ποικιλία φυτού που καλύπτει την επίμαχη γεωργική έκταση [πρβλ. αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 2014, Grund, C-47/13, EU:C:2014:2248, σκέψη 35, και της 30ής Απριλίου 2020, Ελλάδα κατά Επιτροπής (Μόνιμοι βοσκότοποι), C-797/18 P, EU:C:2020:340, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

41 Όπως όμως υπογραμμίζουν, κατ' ουσίαν, τόσο η Πολωνική Κυβέρνηση όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι φυσικές και περιοδικές πλημμύρες ή κατακλύσεις εκτάσεων που βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας δεν έχουν, αυτές καθεαυτές, επίπτωση στον χαρακτηρισμό των οικείων εκτάσεων ως μόνιμου βοσκότοπου, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως. Πράγματι, μολονότι τα φαινόμενα αυτά είναι ικανά να επηρεάσουν τον χρόνο χορτοκοπής, δεν μεταβάλλουν τη χρήση των επίμαχων εκτάσεων ούτε συνεπάγονται «αμειψισπορά», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009. Ειδικότερα, ουδόλως συνεπάγονται την ανάπτυξη, με οποιαδήποτε τεχνική μέθοδο, «άλλης καλλιέργειας».

42 Δεύτερον, η ως άνω ερμηνεία ενισχύεται από τους σκοπούς που επιδιώκει η οικεία ρύθμιση και από το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται.

43 Συναφώς, αφενός, η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 73/2009 αναφέρει ότι, λόγω της θετικής επιδράσεως των μόνιμων βοσκότοπων στο περιβάλλον, πρέπει να θεσπιστούν μέτρα για την ενθάρρυνση της διατηρήσεως των υφιστάμενων βοσκότοπων, προκειμένου να αποφευχθεί η μαζική τους μετατροπή σε αρόσιμες εκτάσεις (πρβλ. αποφάσεις της 2ας Οκτωβρίου 2014, Grund, C-47/13, EU:C:2014:2248, σκέψη 36, και της 9ης Ιουνίου 2016, Planes Bresco, C-333/15 και C-334/15, EU:C:2016:426, σκέψη 45).

44 Πλην όμως, το να αποκλειστεί ο χαρακτηρισμός εκτάσεων ως «μονίμων βοσκοτόπων», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, απλώς και μόνο λόγω του ότι αυτές υφίστανται περιοδικώς πλημμύρες ή φυσικές κατακλύσεις θα αντέβαινε στον σκοπό της διατηρήσεως των μονίμων βοσκοτόπων (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2014, Grund, C-47/13, EU:C:2014:2248, σκέψη 38).

45 Αφετέρου, το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να υπενθυμίσει ότι η προστασία του περιβάλλοντος, η οποία συνιστά έναν από τους βασικούς σκοπούς της Ένωσης, πρέπει να θεωρηθεί ως σκοπός εντασσόμενος στην κοινή πολιτική στον τομέα της γεωργίας και ότι συγκαταλέγεται, ειδικότερα, στους σκοπούς του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως (απόφαση της 9ης Ιουνίου 2016, Planes Bresco, C-333/15 και C-334/15, EU:C:2016:426, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

46 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο υπογράμμισε ότι τα επίμαχα λιβάδια και οι επίμαχοι βοσκότοποι βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας (περιοχή του δικτύου Natura 2000· φυσικό πάρκο του Ińsko· φυσικοί οικότοποι οι οποίοι απαριθμούνται σε δεκατέσσερις κατηγορίες του παραρτήματος Ι της οδηγίας 92/43). Επομένως, όπως υπογραμμίζει η Πολωνική Κυβέρνηση, οι οικείες εκτάσεις υπόκεινται σε σειρά περιορισμών που απορρέουν από απαιτήσεις της νομοθεσίας.

47 Εν προκειμένω, μεταξύ των περιορισμών αυτών περιλαμβάνονταν οι προβλεπόμενοι στο άρθρο 50α, παράγραφος 1, του κανονισμού 1698/2005, κατά το οποίο κάθε δικαιούχος που λαμβάνει, μεταξύ άλλων, ενισχύσεις «Natura 2000» υποχρεούται να τηρεί, για το σύνολο της εκμεταλλεύσεως, ορισμένες κανονιστικές απαιτήσεις διαχειρίσεως και τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που μνημονεύονται ιδίως στα παραρτήματα ΙΙ και ΙΙΙ του κανονισμού 73/2009. Συναφώς, ενώ το παράρτημα ΙΙ του κανονισμού 73/2009 προέβλεπε, όσον αφορά τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχειρίσεως που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 5 του οικείου κανονισμού, την υποχρέωση τηρήσεως των απαιτήσεων της οδηγίας 92/43, το παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού 73/2009, σχετικά με τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που μνημονεύονται στο άρθρο 6 του οικείου κανονισμού, επέβαλλε τη διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου, συμπεριλαμβανομένων, αναλόγως της περιπτώσεως, των φυτικών φρακτών, λιμνών, τάφρων, σειρών δένδρων, ομαδικών ή μεμονωμένων, και περιθωρίου αγροτεμαχίων.

48 Τέτοιου είδους απαιτήσεις απορρέουν επίσης από την κανονιστική πράξη 36/2005 του περιφερειάρχη δυτικής Πομερανίας σχετικά με το σχέδιο προστασίας του φυσικού πάρκου του Ińsko, η οποία αποκλείει τις νέες εγκαταστάσεις προστασίας από τις πλημμύρες που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για αποστράγγιση και προβλέπει, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση της κατακρατήσεως των υδάτων, την εγκατάλειψη της συντηρήσεως τάφρων αποστραγγίσεως ή ακόμη και τον αποκλεισμό της ροής των υδάτων.

49 Ερμηνεία της έννοιας της «αμειψισποράς» όπως αυτή στην οποία προέβη ο διευθυντής του περιφερειακού διαμερίσματος της υπηρεσίας για την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, η οποία θα κάλυπτε τις πλημμύρες ή τις φυσικές και περιοδικές κατακλύσεις εκτάσεων που βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας, αποκλείοντας, ως εκ τούτου, τις οικείες εκτάσεις από την έννοια του «μόνιμου βοσκότοπου» και στερώντας, κατά συνέπεια, τους γεωργούς από τις άμεσες ενισχύσεις, μολονότι συμμορφώθηκαν προς τις απαιτήσεις της κείμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας, θα αντέβαινε στον σκοπό που υπομνήσθηκε στη σκέψη 45 της παρούσας αποφάσεως και θα εγκυμονούσε τον κίνδυνο να αποτραπούν οι γεωργοί από το να χρησιμοποιούν ως μόνιμους βοσκότοπους εκτάσεις που βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας,

παρά το γεγονός ότι οι εν λόγω περιοχές φιλοξενούν διάφορους τύπους φυσικών οικοτόπων που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 92/43 και οι οποίοι καθιστούν δυνατή τη διατήρηση πληθυσμών ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας.

50 Κατόπιν του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, δεν αποκλείονται από την έννοια του «μόνιμου βοσκότοπου» τα λιβάδια ή οι βοσκότοποι που βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας και εκτίθενται σε πλημμύρες ή φυσικές και περιοδικές κατακλύσεις, δεδομένου ότι τέτοιες πλημμύρες ή κατακλύσεις δεν μπορούν, αυτές καθεαυτές, να οδηγήσουν σε «εναλλαγή καλλιεργειών» (αμειψισπορά) στις οικείες εκτάσεις, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

51 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφασίζει:

Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΚ) 1120/2009 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2009, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον τίτλο ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, δεν αποκλείονται από την έννοια του «μόνιμου βοσκότοπου» τα λιβάδια ή οι βοσκότοποι που βρίσκονται σε ζώνη ειδικής προστασίας και εκτίθενται σε πλημμύρες ή φυσικές και περιοδικές κατακλύσεις, δεδομένου ότι τέτοιες πλημμύρες ή κατακλύσεις δεν μπορούν, αυτές καθεαυτές, να οδηγήσουν σε «εναλλαγή καλλιεργειών» (αμειψισπορά) στις οικείες εκτάσεις, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

(υπογραφές)